

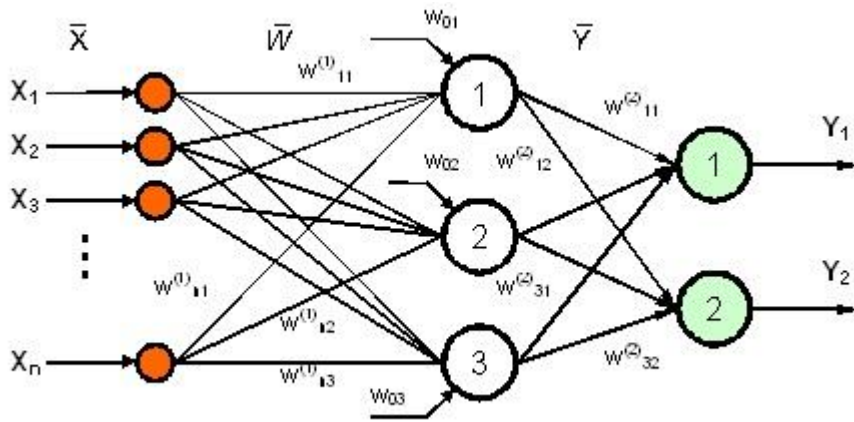
Розробка програмної системи для екстракції ознак нелінійного об'єкта на основі нечітких КОГНІТИВНИХ карт

Виконав: студент групи 1ПІ-17м
Лівкутний Є.В.

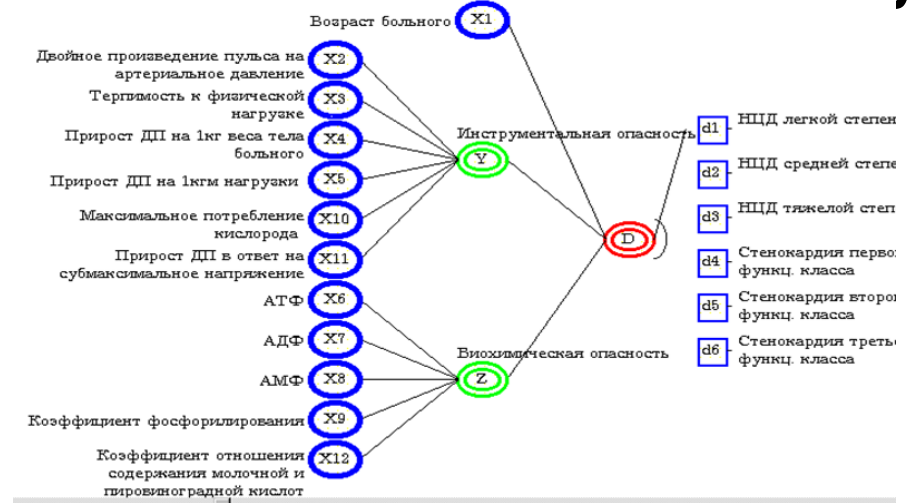
Керівник: к.т.н., доцент каф. ПЗ
Кательніков Д.І.

Актуальність дослідження

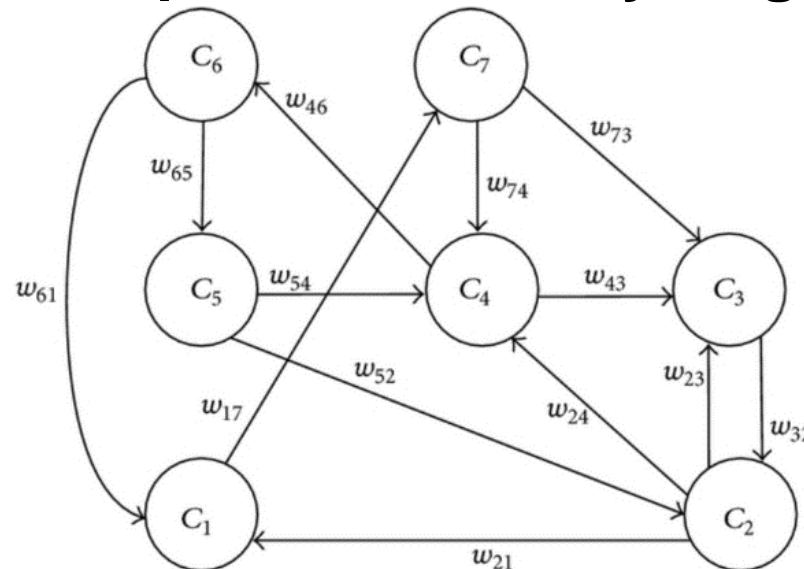
Нейронні мережі

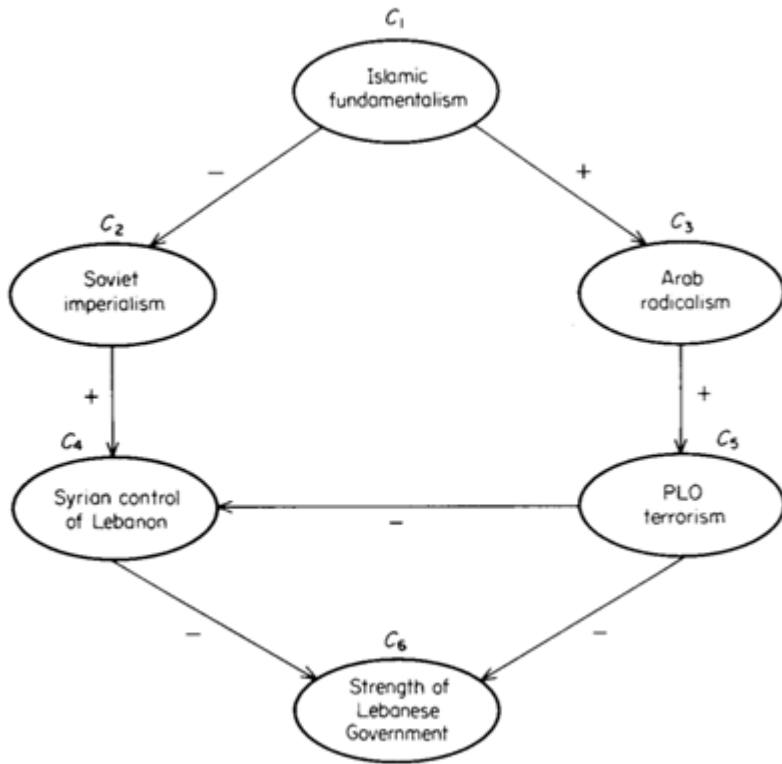
Дерева нечіткого висновку

Нечіткі когнітивні карти НКК = Fuzzy Cognitive Map (FCM)

Що таке нечітка когнітивна карта? 3

	C_1	C_2	C_3	C_4	C_5	C_6
C_1	0	-1	1	0	0	0
C_2	0	0	0	1	0	0
C_3	0	0	0	0	1	0
C_4	0	0	0	0	0	-1
C_5	0	0	0	-1	0	-1
C_6	0	0	0	0	0	0

$$A_i(k+1) = f\left(A_i(k) + \sum_{j \neq i, j=1}^N A_j(k) \times W_{ji}\right)$$

New state

Previous state

Weight matrix

Порогові функції

$$f(x) = \tanh(x)$$

$$f(x) = \frac{e^{2x} - 1}{e^{2x} + 1}$$

Мета, об'єкт та предмет дослідження

- **Метою** дослідження є підвищення адекватності моделювання нелінійних об'єктів
- **Об'єктом** дослідження є інтелектуальні технології ідентифікації
- **Предметом** дослідження є методи та засоби побудови нечітких когнітивних мереж

Наукова новизна та практична цінність дослідження

- **Наукова новизна** полягає у тому, що вперше запропоновані методи визначення ваг нечіткої когнітивної мережі шляхом вирішення відповідної задачі оптимізації.
- **Практична цінність.** Розроблена програмна система може бути використана для швидкого прототипування та настройки нечітких когнітивних мереж

- Здійснити порівняльний багатокритеріальний аналіз існуючих способів вирішення технічної проблеми і, таким чином, обґрунтувати актуальність розробки нового рішення;
- Здійснити порівняльний аналіз мов програмування для вибору оптимальної мови програмування;
- Розробити моделі побудови нечітких когнітивних мереж та ранжування концептів на їх основі;
- Розробити моделі настройки нечітких когнітивних карт з допомогою генетичних алгоритмів;
- Розробити моделі настройки нечітких когнітивних карт з допомогою нейронних мереж;
- Розробити і протестувати відповідні програмні модулі.

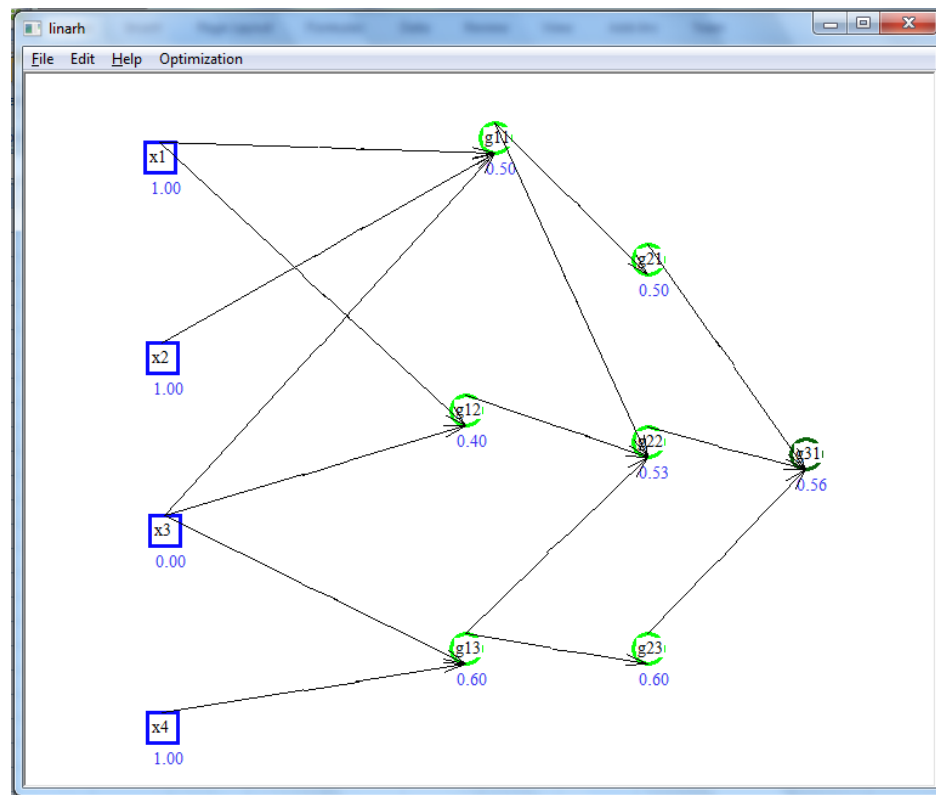
Порівняльний аналіз сучасних систем побудови та настройки нечітких когнітивних карт

	Критерій	MATLAB	FCMA	Mental Modeler	Запропоноване рішення
1	Зручна побудова НКК	-	-	+	+
2	User-defined порогові функції	+	-	+	+
3	Інтеграція з іншими моделями	+	-	-	+/-
4	Одно- та багатофакторні експерименти	+	+	+	+
5	Генетична настройка ваг	-/+	-	-	+
6	Ціна	-	+	+	+

Порівняльний аналіз сучасних мов об'єктно-орієнтованого програмування

	Критерій	C++	C#
1	Поширення на різних платформах	+	-/+
2	Універсальна мова високого рівня	+	+
3	Потенціал для розширення	+	+
4	Висока швидкодія	+	-
5	Автоматичний збирач сміття	-	+
6	Зручний інтерфейс	-	+
7	Широкий набір засобів для роботи з графікою	-	+

Генетична настройка НКК

Навчальна вибірка

X1	x2	x3	x4	Призначений вихід (g31)
1	1	1	1	1.000
0	1	1	1	0.747
1	0	1	1	0.740
1	1	0	1	0.613
1	1	1	0	0.900

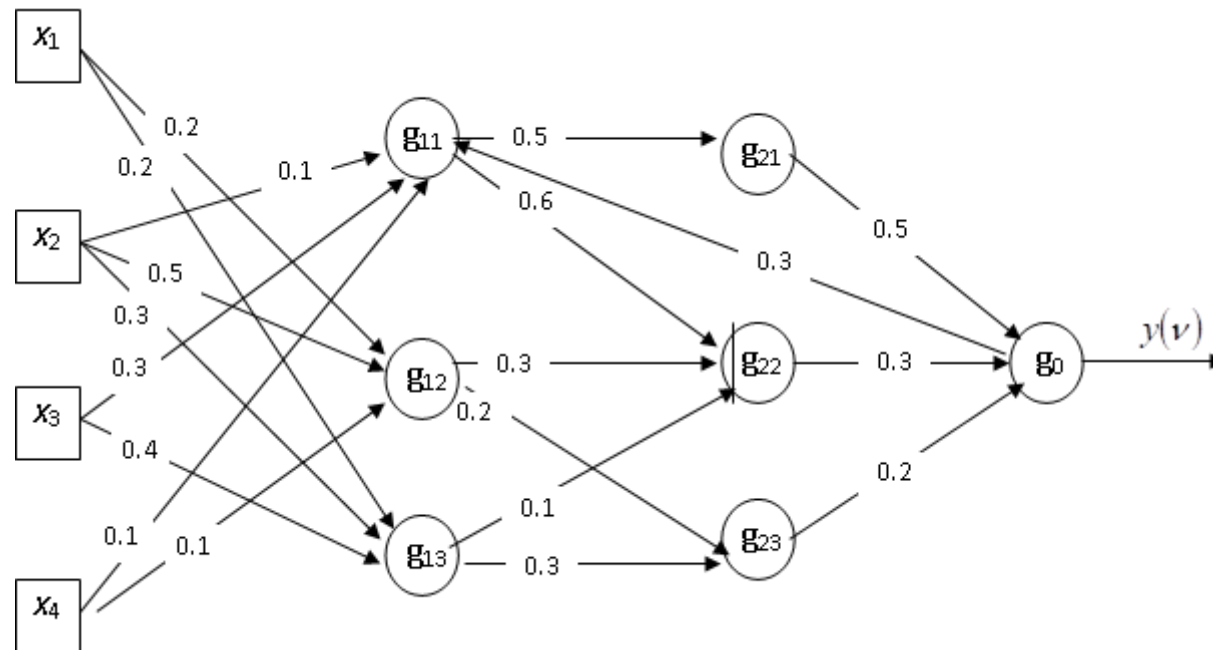
Генотип

0.2	0.2	0.2	0.1	0.5	0.3	0.3	0.2	0.4	0.1	0.1	0.1	0.5	0.6	0.5	0.4	0.3	0.2	0.1	0.1	0.3	0.5	0.3	0.2	0.3

W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W
g ₁₁	g ₁₂	g ₁₃	g ₂₁	g ₂₂	g ₂₃	g ₃₁	g ₃₂	g ₃₃	g ₄₁	g ₄₂	g ₄₃	g ₁₁	g ₁₂	g ₁₃	g ₂₁	g ₂₂	g ₂₃	g ₃₁	g ₃₂	g ₃₃	g ₄₁	g ₄₂	g ₄₃	g _{звр}

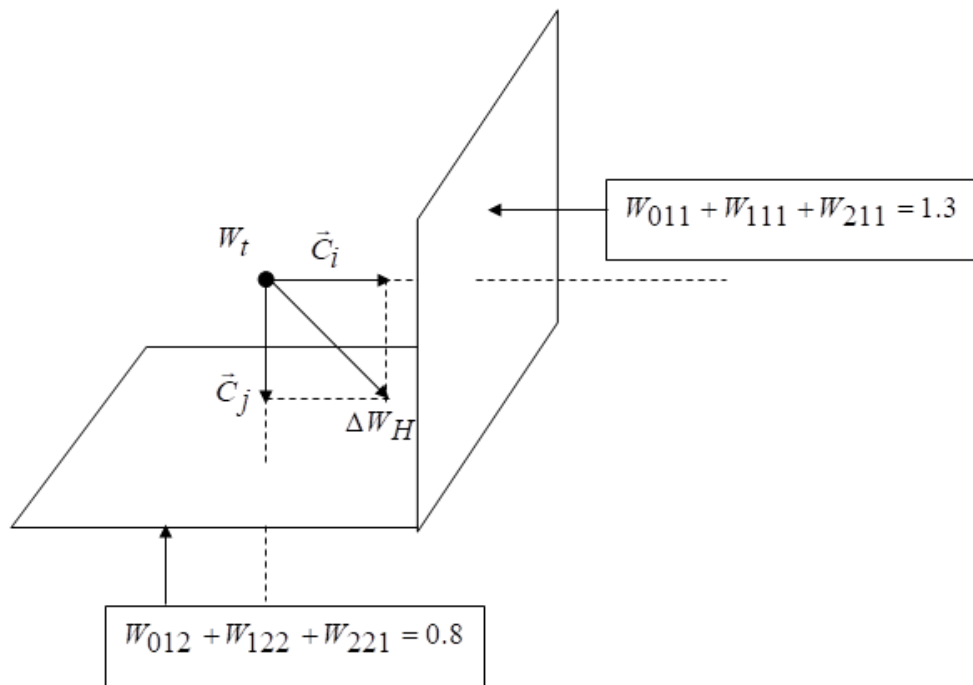
$$W = \begin{pmatrix} w_{011}, w_{012}, w_{013}, w_{021}, w_{022}, w_{023}, w_{031}, w_{032}, w_{033}, w_{041}, w_{042}, w_{043}, \\ w_{111}, w_{112}, w_{113}, w_{121}, w_{122}, w_{123}, w_{131}, w_{132}, w_{133}, w_{211}, w_{221}, w_{231}, w_{звр} \end{pmatrix}$$

Фенотип

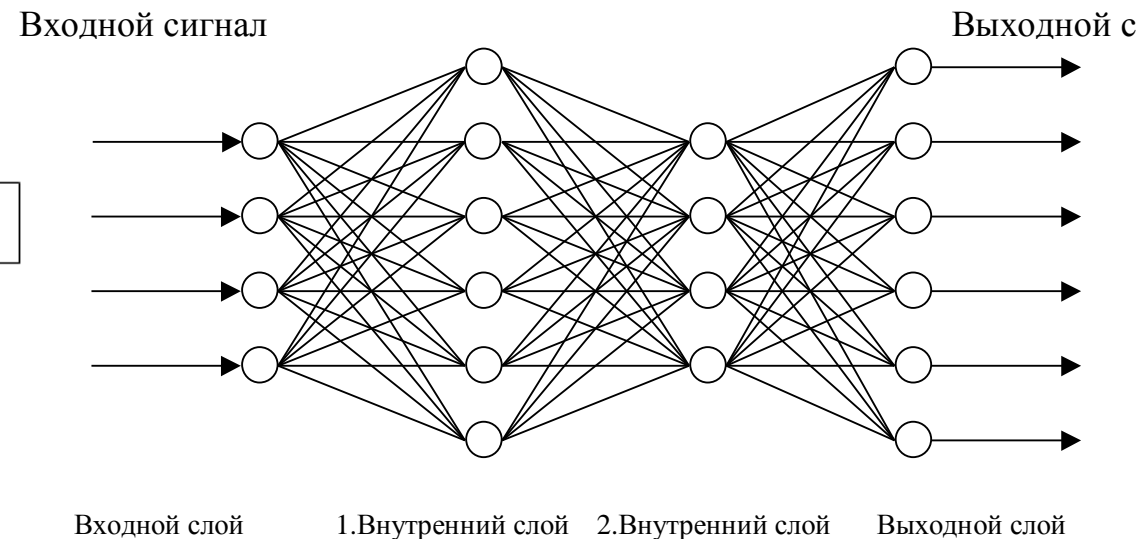

Настройка НКК з допомогою нейронних мереж

Вертикальні обмеження

Структура мережі

Прямий прохід мережі

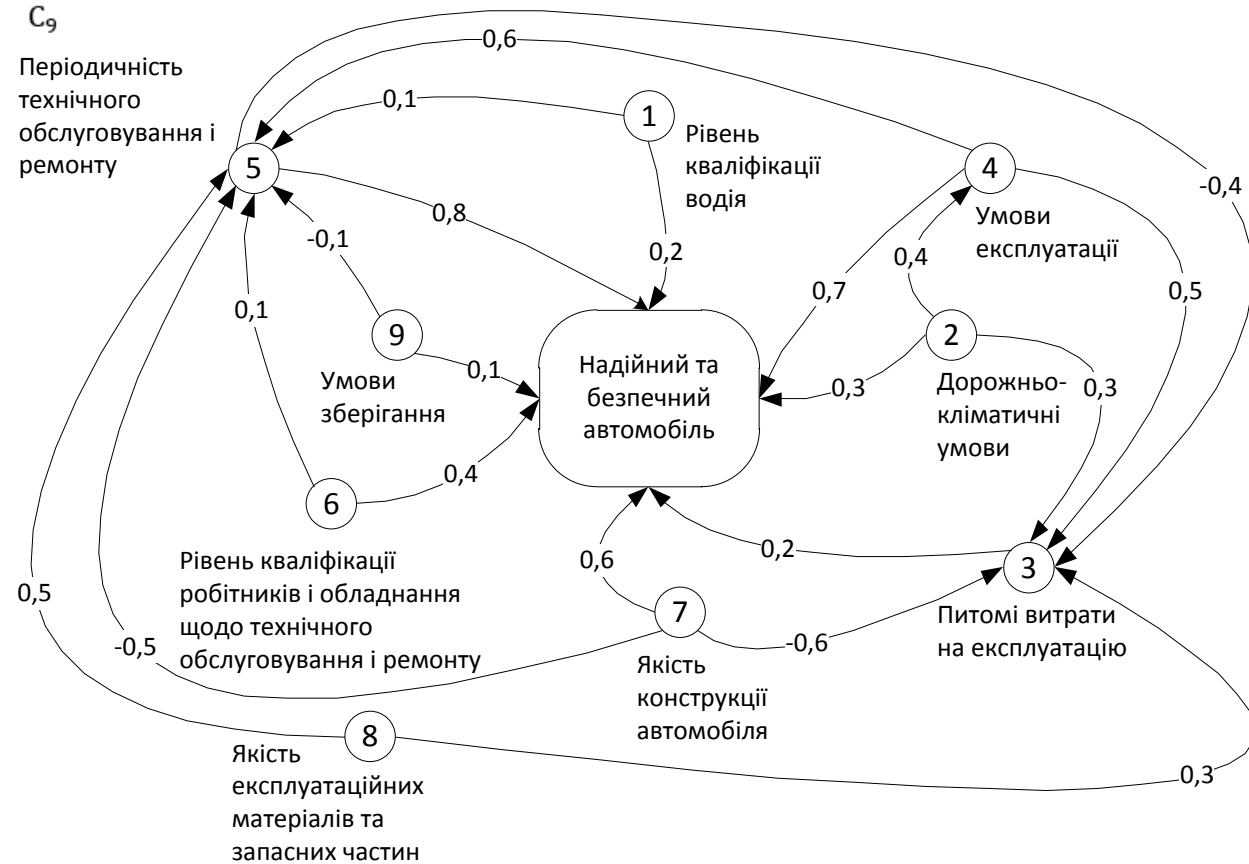
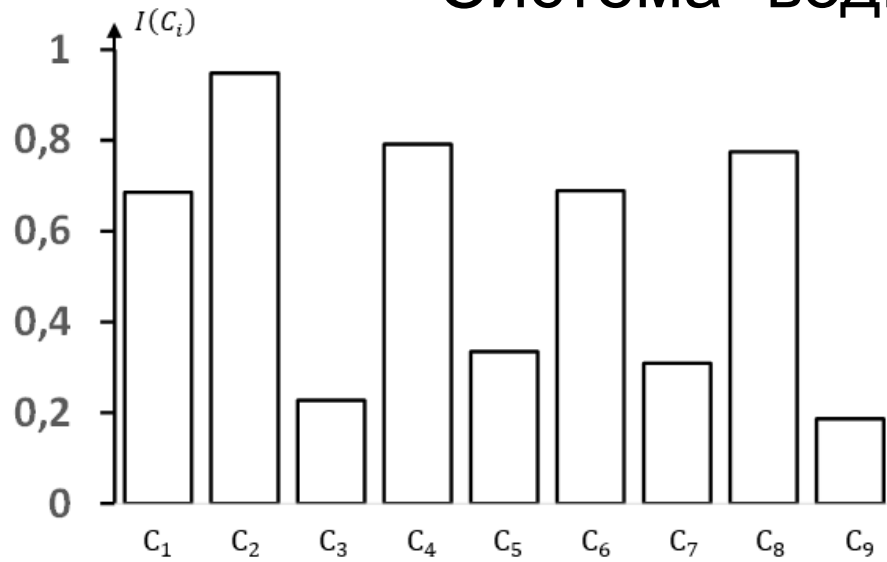
$$net_{pj} = \sum_i w_{ij} o_{pi}$$

$$o_{pj} = f_j \left(net_{pj} \right)$$

Зворотній прохід мережі

$$E_p = \frac{1}{2} \sum_j \left(t_{pj} - o_{pj} \right)^2 \quad w_{ij}(t+1) = w_{ij}(t) + \eta \delta_{pj} o_{pj}$$

Система “водій-автомобіль-дорога”

ВИСНОВКИ

- Здійснено порівняльний багатокритеріальний аналіз існуючих способів вирішення технічної проблеми і обґрунтовано необхідність власної розробки;
- Здійснено порівняльний аналіз мов програмування, в результаті чого була обрана мова програмування C#;
- Розроблено моделі побудови нечітких когнітивних мереж та ранжування концептів на їх основі;
- Розроблено моделі настройки нечітких когнітивних карт з допомогою генетичних алгоритмів;
- Розроблено моделі настройки нечітких когнітивних карт з допомогою нейронних мереж, які використовують спеціальні обмеження для скорочення області пошуку;
- Розроблено і протестувано відповідні програмні модулі.

Дякую за увагу!